

นโยบายการบริหารเมืองต่อการเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศของโลก ด้วยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร

Urban Policy on Global Climate Change by Bangkok Environmental Policy

สุมน ฤทธิกัน^{1*}Sumon Ritthikan^{1*}

Received: January 23, 2019

Revised: May 27, 2019

Accepted: June 24, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จเชิงคุณภาพของการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 16 ราย จากผู้บริหารและข้าราชการของสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครจำนวน 8 ราย และจากประชาชนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ราย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและข้อเท็จจริง ผลการวิจัยพบว่า 1) กรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จในการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในส่วนของการเพิ่มพื้นที่สีเขียว, นโยบายการสร้างระบบการระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมและนโยบายด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานของกรุงเทพมหานคร 2) กรุงเทพมหานครประสบปัญหาในการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในส่วนของการลดจำนวนขยะ และการกำจัดขยะ การแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน และการส่งเสริม การรณรงค์ให้นำขยะมารีไซเคิล นโยบายฟื้นฟูลำน้ำเจ้าพระยาและคูคลองในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 1,165 แห่งให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิม อีกทั้งประสบปัญหาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ทำงานไม่ประสานกัน ต่างคนต่างทำ ปัญหาด้านงบประมาณ แก้ไขปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความสามารถในงานที่แท้จริง ปัญหาการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์งานด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ที่ตรงประเด็น แต่เน้นการประชาสัมพันธ์ไปในเรื่องการทำงานของทีมบริหารกรุงเทพมหานคร และปัญหาในการรณรงค์ให้ใช้พลังงานทางเลือก

คำสำคัญ : นโยบายการบริหารการเมือง สภาพภูมิอากาศของโลก นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

^{1*} ประธานกรรมการบริษัท เจ้าพระยาการ์ดเซอร์วิส (1996) จำกัด E-mail: sathita.j1983@gmail.com

^{1*} Chairman, Chaophrya-guard service Co., Ltd. E-mail: sathita.j1983@gmail.com

Abstract

This qualitative research aimed to study the quality achievement of Bangkok's environmental Policy. In-depth interview was conducted with 16 samples which were selected by purposive sampling technique. The samples included 8 chief executives and civil servants of Department of Environment, Bangkok Metropolitan Authority (BMA) and also 8 Bangkokians who suffered from environmental policy implemented by Bangkok Metropolitan Authority (BMA). The data were analyzed by using fact and content analysis. The result showed that:

1) Bangkok Metropolitan Authority (BMA) has achieved on enhancing green area policy, policy on construction of craniate system for flood protection and policy on promotion of energy conservation in Bangkok and 2) Bangkok Metropolitan Authority (BMA) is currently encountering problems concerning policy implementation in terms of waste reduction policy and waste disposal, using garbage as a renewable energy and promotion and campaign to recycle waste, The Chao Phraya river rehabilitation policy and the restoration of 1,165 canal in Bangkok. In addition, other problems related to environment problems resolutions were also found, namely, work redundant among government agency, budgeting, staffing environmental campaign and public relations which emphasized on the work of top management team and the last issue was the campaign for alternative energy.

Keyword: Urban Policy, Global Climate, Environmental Policy, Bangkok Metropolitan

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรโลกทั้งหมด เพียงแต่ว่าความรุนแรงของปัญหาในแต่ละอาณาเขตของโลกอาจไม่เท่ากันหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและสภาพพื้นที่ที่ปรากฏการณ์นั้นๆ เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศของโลกอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยธรรมชาติ เช่น ภูเขาไฟระเบิดก่อให้เกิดเถ้าฝุ่นละอองฟุ้งกระจายไปในบรรยากาศจนเกิดมลพิษทางอากาศขึ้น ไฟไหม้ป่าทำให้เกิดเขม่าควันไฟฟุ้งกระจายในบรรยากาศและการทำลายสารอาหารแร่ธาตุต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อพืชและพื้นผิวดิน ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางดินได้ การเกิดอุทกภัยทำให้กระแสน้ำชะล้างและพัดพาสิ่งสกปรกและสิ่งที่เป็นพิษบนพื้นดินไหลไปรวมกันอยู่ในแหล่งน้ำจนกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำได้ นอกจากนี้มนุษย์ยังเป็นผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมและกระทบต่อภูมิอากาศอีกด้วย มนุษย์จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการยังชีพและเพื่อการอยู่รอดในสังคม กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น (ชูพันธ์ ชมพูนรินทร์, 2559)

การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี มนุษย์พยายามค้นคว้าศึกษาวิจัยเพื่อจะนำเทคนิควิชาการใหม่ๆ มาพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพื่อการเพิ่มผลผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากแต่มนุษย์มิได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น จึงเกิดการทำลายธรรมชาติกลายเป็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อมได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง โดยขาดความสำนึกหรือความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างเห็นได้ชัดคือมนุษย์เราจะทิ้งของเสียไม่ว่าจะเป็นของแข็ง ของเหลวหรือก๊าซ ลงสู่สิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่นการทิ้งน้ำเสียจากอาคารบ้านเรือน การทิ้งขยะไม่เป็นที่

เป็นต้น

วิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมระดับโลกที่กำลังสร้างความเสียหายและเป็นภัยต่อมนุษย์มากที่สุดในปัจจุบันคือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (Average Weather) ในพื้นที่หนึ่ง เช่น อุณหภูมิ ลม ฝน เป็นต้น ไม่ว่าจะเนื่องมาจากความผันแปรตามธรรมชาติ หรือกิจกรรมของมนุษย์ หากพิจารณาอัตราการใช้พลังงานในช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาจะพบว่าสอดคล้องกับการเพิ่มปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศเป็นอย่างดี และไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงในระยะเวลาอันใกล้นี้ ตรงกันข้ามมนุษย์กลับเร่งผลิตก๊าซเรือนกระจกออกมามากมายเกินขีดความสามารถของโลกที่จะเยียวยาตนเองได้ทัน การเกิดสภาวะโลกร้อนอย่างรวดเร็วและรุนแรงจึงเกิดขึ้น กล่าวโดยสรุปก็คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนในครั้งนี้ก็คือ “มนุษย์” (U.S. Environmental Protection Agency, 2009) อย่างไรก็ตามการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่กำหนดตามสนธิสัญญาดังกล่าวนั้น ยังน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นปัญหาโลกร้อนอันเกิดจากก๊าซเรือนกระจกยังคงอยู่ต่อไปหรือเพิ่มขึ้นกว่าเดิมก็เป็นได้ถ้าทุกคนยังไม่เข้าใจปัญหาและร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง (ธนวัฒน์ วัชรถาวรศักดิ์, 2550)

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันก็ยังคงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นบริบทการนำเสนอนโยบายสาธารณะ การปฏิบัติตามนโยบายและการประเมินผลนโยบายและตรวจสอบนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้สังคมได้รับรู้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบได้มีการแสดงออกถึงการปฏิบัติเพื่อลดและแก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องสำคัญก็คือปัญหาภาวะโลกร้อนจะแก้ไขอย่างไร และประสิทธิภาพการแก้ไขมีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครควรจะได้นำข้อมูลจากการตรวจสอบและประเมินผลไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนารูปแบบของการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสำเร็จเชิงคุณภาพของการนำนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบจากการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครในยุคของพลตำรวจเอกอัศวิน ขวัญเมือง (ยุคปัจจุบัน) ต่อประชากรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะนโยบายการแก้ไขปัญหาภาวะด้านต่างๆ ที่มีส่วนในการเพิ่มหรือลดภาวะสังคมเสี่ยงภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 16 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้แก่คณะผู้บริหารและข้าราชการสังกัดสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนกันยายน พ.ศ. 2561 รวมเวลาศึกษาวิจัย 3 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างเฉพาะเจาะจง

ทั้งสิ้น 16 คน ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน คือกลุ่มคณะผู้บริหารและข้าราชการสังกัดสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน และกลุ่มที่สองคือกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 คน ซึ่งแบ่งตามพื้นที่กรุงเทพมหานครคือ เขตบางเขน (ตอนเหนือ) เขตสวนหลวง (ตะวันออก) เขตบางกะปิ (ตอนกลาง) เขตบางกอกน้อย (ตะวันตก) และเขตราชบุรีณะ (ตอนใต้)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1.1 แบบสัมภาษณ์ที่มีแนวคำถามแบบเจาะลึก เพื่อเจาะเข้าสู่ประเด็นข้อมูลผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลโดยละเอียด

1.2 แนวคำถามทั่วไปเพื่อทราบถึงพื้นฐานโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

1.3 สมุดบันทึกสำหรับการจดบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

1.4 เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกเป็น 2 วิธี คือ

2.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำราวิชาการ งานวิจัย บทความในวารสาร รายงานประจำปี นโยบายภาครัฐ นโยบายบริหารกรุงเทพมหานคร อินเทอร์เน็ต

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกด้วยตัวผู้วิจัยเองกับบุคคล 2 กลุ่ม คือผู้บริหารและข้าราชการสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครและประชาชนที่ได้รับผลกระทบการนำนโยบายสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทไม่ต้องการตีความ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกสัมภาษณ์

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทที่ต้องการตีความ คือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้รูปแบบวิธีการตีความ (Interpretation) เกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เป็นหลัก (กังสดาล เชาว์วิวัฒนกุล, 2547) การตีความจะเป็นการนำเอาเนื้อหาทั้งจากการศึกษาเอกสารข้อมูลประเภทต่างๆ และการสัมภาษณ์เจาะลึกด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้บริหารได้พบข้อมูลสำคัญก็คือปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ สำหรับกรุงเทพมหานครก็คือปัญหาด้านงบประมาณและกำลังคน ปัญหาในส่วนแรกเป็นเรื่องปกติธรรมดาของหน่วยงานขนาดใหญ่ เนื่องจากต้องมีการเฉลี่ยงบประมาณไปยังหน่วยงานอื่นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน งบประมาณที่หน่วยงานต่างๆ ได้รับในแต่ละปีก็ถือว่าเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง สำหรับปัญหาในส่วนที่สอง นั้นมิใช่เรื่องของกำลังคนไม่เพียงพอ แต่เกิดจากการบรรจุบุคลากรที่ไม่มีความรู้ความสามารถหรือจบการศึกษาไม่ตรงกับสายงานด้านสิ่งแวดล้อมจึงมีผลต่อการปฏิบัติงาน

ผลจากการศึกษาจากกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ พบว่าความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร มีความคาดหวังว่ากรุงเทพมหานครจะพบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม

กรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จในการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในส่วนของ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 1,271 ไร่ ซึ่งเป็นเป้าหมายกำหนดไว้ว่าจะต้องจัดให้มีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่า 6.38 ตารางเมตร/คน และในส่วนของนโยบายจัดหาหรือสร้างระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

ได้จัดทำโครงการต่างๆ อาทิ อุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่ และการดูแลเรื่องการอุดตันของท่อระบายน้ำทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

กรุงเทพมหานครยังประสบปัญหาในการนำนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในส่วนของนโยบายการลดจำนวนขยะ การกำจัด การแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทนและการส่งเสริมและรณรงค์ให้มี

การรีไซเคิล ซึ่งยังไม่อาจแก้ไขปัญหายขยะตกค้างในแต่ละวันที่มีปริมาณมากได้, นโยบายการฟื้นฟูลำน้ำเจ้าพระยา และคูคลองในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,165 แห่งให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิม ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็เกิดผลเป็นรูปธรรมได้ และยังประสบปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งหมายถึงสำนักสิ่งแวดล้อมและสำนักการระบายน้ำที่มีหน้าที่รับผิดชอบและแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมกัน คือปัญหาน้ำเน่าเสียแต่กลับแยกการทำงานออกเป็น 2 หน่วยงานและทั้งสองหน่วยงานมีการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะต่างคนต่างทำ 2) ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งสำนักสิ่งแวดล้อมถูกปรับลดงบประมาณในสัดส่วนที่น้อยลง โดยที่ปัญหาภาวะโลกร้อนกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกๆ ปี 3) ปัญหาด้านบุคลากรเป็นผลมาจากการที่สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครไม่ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกระบวนการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาทำงาน 4) ปัญหาการรณรงค์และประชาสัมพันธ์งานด้านสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครได้เน้นประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมของคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครมากกว่านำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น ข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ กฎหมาย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น 5) ปัญหาการรณรงค์ให้ใช้พลังงานทางเลือกโดยกรุงเทพมหานครได้รณรงค์ให้ใช้พลังงานทางเลือกจากแก๊สโซฮอลล์และไบโอดีเซลเพื่อทดแทนพลังงานจากน้ำมันเบนซินและดีเซลมากขึ้น แต่ในทางกลับกันการเผาไหม้แก๊สโซฮอลล์และไบโอดีเซลก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกกระจายตัวสู่ชั้นบรรยากาศได้เช่นกัน

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่าการที่กรุงเทพมหานครโดยสำนักสิ่งแวดล้อมได้นำเอานโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จของนโยบายได้ในระดับหนึ่งเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีพื้นที่กว้าง การแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร อย่างเป็นรูปธรรมในทุกๆ ด้านจึงดำเนินไปด้วยความยากลำบากและส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ นอกจากนี้เรื่องของจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยเช่นกัน การผลักการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาภาวะโลกร้อนทั้งหมดให้กับสำนักสิ่งแวดล้อม โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือแล้วย่อมเป็นไปได้ที่สำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานใดก็ตามที่รับผิดชอบด้านนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมให้ลุล่วงไปได้

การอภิปรายผล

รายงานฉบับนี้เปรียบเสมือนเป็นเครื่องย้ำเตือนความเป็นไปได้ของปัญหาภาวะโลกร้อนซึ่ง จากรายงานภัยพิบัติของโลกประจำปี 2004 ขององค์การกาชาดสากล ได้ระบุถึงการที่สภาพภูมิอากาศซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้อันเกิดจากภาวะโลกร้อนเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ โดยเฉพาะภัยพิบัติขนาดใหญ่ประเภทต่างๆ กับหมู่เกาะในทะเลและมหาสมุทรทั่วโลก เช่น หมู่เกาะมัลดีฟฟ์ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางมหาสมุทรอินเดียพื้นที่ของหมู่เกาะนี้อาจต้องจมอยู่ใต้น้ำทะเลถึงร้อยละ 50 ภายในช่วงระยะเวลา 30 ปี ต่อจากนี้ไป เนื่องจากระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นและจะส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวน มากกว่า 340,000 คนที่อาศัยบนหมู่เกาะแห่งนี้

ในเรื่องเดียวกันนี้ อานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2552) ได้ระบุถึงปัจจัยที่ทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น นั่นก็คือ การละลายของน้ำแข็งบริเวณขั้วโลกเหนือ เนื่องจากอุณหภูมิโลก สูงขึ้น 1 องศาเซลเซียส อันเป็นผลมาจากปัญหาภาวะโลกร้อนที่เกิดจากการปล่อยแก๊สเรือนกระจก ออกมาในปริมาณมาก และมีการสะสมในชั้นบรรยากาศจนทำให้ความ

ร้อนในโลกกระจายออกสู่อวกาศไม่ได้และในอีก 50 ปีข้างหน้า ระดับน้ำทะเลในโลกอาจสูงขึ้นประมาณครึ่งเมตร แต่นักวิทยาศาสตร์บางคนทำนายว่าอาจสูงกว่า 2 เมตร ที่สำคัญคือไม่มีนักวิทยาศาสตร์รายใดเชื่อว่า ระดับน้ำทะเลจะลดลงกว่าที่เป็นอยู่เลยแม้แต่คนเดียว ส่วนความเกี่ยวข้องของปัญหาดังกล่าวกับ เมืองกรุงเทพมหานครก็คือการที่ กรุงเทพมหานครมีระดับความสูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียง 1 เมตร และมีการทุดตัวทุกปีจากการขุดเจาะน้ำบาดาล และการทุดตัวโดยธรรมชาติของพื้นดินบริเวณ สามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลในอดีตเมื่อ 60-70 ปีมาแล้วพบว่า แม้จะยังไม่มีการขุดเจาะน้ำบาดาลก็ตาม แต่พื้นดินของกรุงเทพมหานครก็มีการทุดตัวอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว และเมื่อมีการขุดเจาะน้ำบาดาลก็เท่ากับเป็นแรงเสริมให้ปัญหาการทุดตัวทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ธนวัฒน์ จารุพงษ์สกุล (2552) ได้ระบุถึงการแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อนในปัจจุบันว่า รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนมากขึ้น โดยต้องมีการจัดตั้งเป็นสถาบันเพื่อศึกษาและรับมือกับปัญหาโลกร้อนโดยเฉพาะ เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ อาทิ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ทั้งยังต้องพยายามค้นหาแหล่งพลังงานสะอาด เช่น พลังงานลม น้ำ ไฮโดรเจน ซึ่งพลังงานเหล่านี้ไม่มีการปล่อยแก๊สเรือนกระจกออกมาแม้แต่น้อย และภาครัฐไม่ควรเน้นหนักด้านการศึกษาเฉพาะเรื่องไปโอทีเซลเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเป็นพลังงานที่มีการผลิตและปลดปล่อยแก๊สเรือนกระจกออกมา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหลากหลายรูปแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันถือเป็นเครื่องชี้วัดสถานะความเป็นไปของโลกได้เป็นอย่างดี เราได้พบเห็นปรากฏการณ์ฝนฟ้าคะนอง อย่างรุนแรงผิดปกติในประเทศไทย และมีความถี่มากกว่าในอดีต การเกิดพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิความแห้งแล้งที่หมุนเวียนไปตามภูมิภาคต่างๆ ของโลก และอื่นๆ เหล่านี้คือปรากฏการณ์ที่บ่งชี้ถึงความผิดปกติหรือมีการรบกวนสมดุลของธรรมชาติเกิดขึ้น ปรากฏการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ อาจเกิดขึ้นมาแล้วในยุคสมัยหนึ่งตลอดช่วงระยะเวลาหลังการกำเนิดของโลก มนุษยชาติและสัตว์ชนิดต่างๆ ซึ่งการเรียนรู้และจดจำปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของคนในหลายชั่วอายุคน จนนำไปสู่การถ่ายทอดสิ่งที่พบเห็นภายใต้อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ไปยังลูกหลานของตนย่อมเกิดขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้และจดจำอยู่ในจิตสำนึกอย่างมั่นคง และในที่สุดก็กลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “สัญชาตญาณ” ในที่สุด

ดังนั้น ภาวะความเสี่ยงของสังคมไทยในปัจจุบันจึงมิได้มีเพียงการศึกคลานเข้ามาของ ผลกระทบด้านต่างๆ จากปัญหาภาวะโลกร้อนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเสี่ยงอันเกิดจากความ รับผิดชอบของหน่วยงาน องค์กรที่รับผิดชอบ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาภาวะโลกร้อนโดยตรง ว่าจะมีประสิทธิภาพและความตั้งใจจริงในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยค้นพบว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวมานี้มีบางเรื่องที่ถูกโยกกันนโยบายด้านอื่น ๆ และมีบางเรื่อง ที่สอดประสานกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สำหรับบางเรื่องก็ไม่มีมีความเกี่ยวข้องกันเลย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีมุมมอง และข้อเสนอแนะบางประการเพื่อให้กรุงเทพมหานครได้ พิจารณาอยู่ 6 ประการดังนี้ 1) การแก้ปัญหาสภาพน้ำในคู คลองของกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ อีกทั้งได้ผลนั้นย่อมนำมาทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ของประชาชนผู้อยู่อาศัย ในกรุงเทพมหานคร และทำให้ประชาชน ส่วนใหญ่ไม่ต้องรู้สึกวิตกกังวลทุกครั้งเมื่อเกิดโรคชนิดใหม่ขึ้นมา 2) การผลิต พลังงานทางเลือกจากขยะมูลฝอย โดยนำเอาขยะมูลฝอยที่เก็บได้ในแต่ละวันมา ทำการฝังกลบในสถานที่ซึ่งเป็นระบบ ปิดและทำการหมักเพื่อให้เกิดแก๊สมีเทน จากนั้น จึงนำไป บรรจุไว้ในสถานที่หรือภาชนะต่าง ๆ อย่างเป็นสัดส่วน เพื่อนำไปใช้ในกิจการต่างๆ ของกรุงเทพมหานครเอง 3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากขึ้นทำให้สภาพบรรยากาศใน กรุงเทพมหานครดีขึ้น คือ การปลูกต้นไม้ 4) เนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทยใน

ปัจจุบันนี้ ดั่งนั้นการที่กรุงเทพมหานครจะได้มีการปรับปรุงให้มีทัศนียภาพที่ดีจนมีความเหมาะสมกับการ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ 5) ควรมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครในการเพิ่มปัญหาภาวะโลกร้อน เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 6) ควรให้มีการถ่ายโอนงานบางประเภทไปอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรภาคเอกชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวมของปัญหาการปฏิบัติงานด้านการแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมของสำนักงานสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร โดยได้มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูลในเชิงคุณภาพเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้อาจมีข้อบกพร่อง บางประการเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะความสมบูรณ์แบบของการวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการครอบคลุมต่อปัญหาการวิจัยด้านปัญหาภาวะโลกร้อนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ที่มีความสนใจที่จะต่อยอดศึกษาวิจัยงานในรูปแบบและประเด็นเดียวกัน ดังต่อไปนี้

1) มีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่างบางส่วน เพื่อให้เกิดการครอบคลุม ข้อมูลวิจัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก หรือ อาจใช้การวิจัยเชิงปริมาณ อย่างเต็มรูปแบบ

2) เพิ่มเติมการศึกษาวิจัยในประเด็นด้านอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร เช่น ประเด็นด้านสาธารณสุข, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, วิศวกรรมศาสตร์, กฎหมาย, เศรษฐกิจ, การเมือง, ศิลธรรม, จริยธรรม และอื่นๆ

3) มีการขยายขอบเขตการวิจัยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานครให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เช่น การวิจัยนโยบายและผลการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวมาทำการเปรียบเทียบเพื่อหาจุดเด่นและจุดบกพร่องต่าง ๆ จากการปฏิบัติงาน และทำให้เกิดการตรวจสอบและติดตามผลความคืบหน้าของการปฏิบัติตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะนโยบายแก้ไขปัญหามลพิษโลกร้อนของผู้บริหาร กรุงเทพมหานครชุดปัจจุบันและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

4) ขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามลพิษอื่นๆ ของกรุงเทพมหานคร เช่น สำนักงานระบายน้ำ ซึ่งมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียและสภาพน้ำในคูคลองของกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนการแก้ไขปัญหามลพิษโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก เช่น สภากทม. สำนักงานปริมาณ สำนักงานการแพทย์ สำนักงานยุทธศาสตร์และประเมินผล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กองประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร. (2551). รายงานประจำปี 2551 ของกรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพฯ : หจก.บางกอกบล็อก.

กังสดาล เชาวน์วัฒนกุล. (2547). การสร้างความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นตราบาป

ในกลุ่มผู้หญิงที่มีบุตรยาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมควบคุมมลพิษ. (2560). เกณฑ์คุณภาพน้ำเพื่อคุ้มครองสัตว์น้ำจืด.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก <http://www.pedgo.th/Inforserv/std/water06.html#sl>, (วันที่ค้นข้อมูล 12 มิถุนายน 2561).

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2560). ก๊าซชีวภาพจากหลุมฝังกลบขยะ.

(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก <http://www.dede.go.th/dede/index.php?id=744>, (วันที่ค้นข้อมูล 20 มิถุนายน

2561).

- กรุงเทพมหานคร. (2560). **แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2560**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล.
- กลุ่มกรีนพีซ. (2559). **ภาวะโลกร้อน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.greenpeace.org/seasia/th/campaigns/91648/91669>, (วันที่ค้นข้อมูล 15 มิถุนายน 2560).
- _____ . (2559). **พิธีสารเกียวโต**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.greenpeace.org/seasia/th/campaigns/91648/91669>, (วันที่ค้นข้อมูล 15 มิถุนายน 2560).
- ชูพันธ์ ชมพูจันทร์. (2559). **การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศกับสภาวะโลกร้อน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.baanjomyut.com/library/global_community/01_5_3html. (วันที่ค้นข้อมูล 15 มิถุนายน 2560).
- ธนวัฒน์ วัชรถาวรศักดิ์. (2550). **โลกร้อนสุดขีดวิกฤตอนาคตประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ฐานบุคส์. ภาควิชาเคมีพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). **ปฏิบัติการชีววิทยาทั่วไป** 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิโลกสีเขียว.(2552).**รายงานสถานการณ์โลกร้อน :บทสัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวัฒน์ จารูพงษ์สกุล**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.greenwor;d.or.th/global/w/1_global_tanavat.html, (วันที่ค้นข้อมูล 12 มิถุนายน 2561).
- วเรเดช จันทรศร. (2550). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิก พอร์แมท จำกัด.
- สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร. (2555). **หน้าที่และความรับผิดชอบ**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://dds.bangkok.go.th>, (วันที่ค้นข้อมูล 4 มิถุนายน 2561).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/data/data23_22.html, (วันที่ค้นข้อมูล 6 มิถุนายน 2561).
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2560). **แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร 2555-2560**. กรุงเทพฯ : บริษัท สินธุศรีเอช จำกัด.
- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2552). **หนังสือรายงานแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550-2555**. กรุงเทพฯ : เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. _____ . (2560). **แผนปฏิบัตินโยบายประจำปี 2560 ของสำนักสิ่งแวดล้อม**. กองนโยบายและแผนงาน กรุงเทพมหานคร.
- อานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2552). **วิกฤตการณ์โลกร้อนเมื่ออุณหภูมิโลกเพิ่มขึ้น 1 องศา**. กรุงเทพฯ : นิตยสารสารคดี.
- อัศวิน ขวัญเมือง. (2559). **นโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.